

23.11.2015

Dnro 2831/2/15

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juho Martikainen

RIIHIMÄEN VANKILAN ILTAPALATARVIKKEIDEN SÄILYTYS

1

ASIA

Kantelussa dnro 32/4/15 oli kyse ruoan jakelusta Riihimäen vankilassa viikonloppuisin. Kantelija arvosteli sitä, että lounas jaetaan kello 14 iltapalapussin kanssa. Sen jälkeen seuraava ateria jaetaan aamulla kello 8.

Kanteluratkaisussa viittasin Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön määräykseen Rikosseuraamuslaitoksen ruokahuollosta ja ruokavaliosta (7/004/2011). Määräyksen mukaan:

"Vankiloissa vangeille tarjotaan arkisin neljä ateriaa: aamiainen, lounas, päivällinen ja iltapala. Niinä päivinä, jolloin vankilassa ei ole varsinainen työpäivä, vangeille tarjotaan aamiainen ja yhdistetty lounas päivällinen sekä iltapala.

Vankien ruokailuajat järjestetään siten, että päivällä ruokailujen väliset ajat ovat tasaiset ja iltapalan ja aamupalan välinen aika ei ole yli 12 tuntia.

--

Vankien iltapalajakelu voidaan toteuttaa päivällisen yhteydessä vain niillä osastoilla, joissa vangeilla on tosiasiallinen mahdollisuus säilyttää iltapalan helposti pilaantuvat elintarvikkeet jääkaapissa iltapalan nauttimisaikaan asti."

Määräyksen perusteella pidin sinällään hyväksyttävänä Riihimäen vankilan käytäntöä jakaa iltapala yhdessä lounaan kanssa, koska vangeilla on itse mahdollisuus jaksottaa iltapalan syönti siten, ettei ruokailujen väli muodostu liian pitkäksi.

Asiassa saadun selvityksen perusteella jäi epäselväksi, sisältääkö iltapalapussi pilaantuvia tuotteita. Kantelun perusteella vaikutti kuitenkin siltä, että pussi sisältää tuotteita, joita tulisi säilyttää jääkaapissa. Riihimäen vankilaan 2.6.2015 tehdyn tarkastuksen aikana saatujen tietojen perusteella ainakin vankilan D-osastoilla sellien ovet suljetaan viikonloppuisin päivällisen jälkeen, joten vangeilla ei ole mahdollisuutta säilyttää iltapalatuotteita jääkaapissa.

Tämän johdosta otin eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla omasta aloitteestani tutkittavaksi, miten iltapalatarvikkeiden säilytys on Riihimäen vankilassa järjestetty.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Saatu selvitys

Keittiömestarin selvityksen mukaan vankien viikonlopun iltapala sisältää hedelmän, leikkeleen tai juuston sekä sokeria ja pyydettyä teetä. Iltapalatarvikkeet on mahdollista laittaa säilytykseen sellissä olevaan kylmäsäilytyslaatikkoon.

Vankilan johtajan selvityksen mukaan iltapala sisältää arkisin leipää ja margariinia sekä yhden helposti pilaantuvan tuotteen (leikkele, juusto, jogurtti, viili, piirakka tai kananmuna) tai säilyvän tuotteen (hedelmä, vihannes, täysjyväkeksi tai sämpylä). Viikonloppuna iltapala sisältää leipää, margariinia, teetä ja sokeria sekä yhden tuotteen helposti pilaantuvien tuotteiden sekä säilyvien tuotteiden ryhmästä.

Selvityksen mukaan vankilassa jaetaan arkisin vain säilyviä tuotteita iltapalana, joten ne voidaan jakaa vangeille päivällisen yhteydessä kello 15.05–15.30. Viikonloppuisin jaetaan myös helposti pilaantuvia tuotteita lukuun ottamatta C1-osastoa. Viikonloppu iltapala jaetaan kello 14.00–14.40. C1-osastoa lukuun ottamatta vangeilla on käytössään sellikohtaiset kylmäsäilytuspussit, joissa iltapalatarvikkeita voi säilyttää.

Selvityksen mukaan kylmäsäilytuspussien toimivuutta on testattu 8.9.2015. Testauksessa havaittiin, ettei pusseissa voi säilyttää ruoka-aineita vankilaolosuhteissa.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö totesi lausunnossaan, että iltapalajakelun on oltava kaikilla vankilan osastoilla sellainen, että vangit saavat monipuolisesti elintarvikkeita. mukaan lukien helposti pilaantuvia tuotteita.

Keskushallintoyksikkö katsoi lausunnossaan, että helposti pilaantuvat tuotteet voidaan sinällään säilyttää jääkaapin sijaan myös kylmäsäilytuspusseissa, jos niiden säilytyslämpötila pysyy elintarvikelainsäädännön määrittelemissä rajoissa. Riihimäen vankilassa tehdyn seurannan mukaan vankilassa käytetyt kylmäsäilytuspussit eivät kuitenkaan pidä ruokien lämpötilaa tarpeeksi kylmänä. Keskushallintoyksikkö katsoi, ettei iltapalatarvikkeiden säilytystä ole toteutettu Riihimäen vankilassa Rikosseuraamuslaitoksen ruokahuollosta ja ruokavalioista antaman määräyksen mukaisesti ja edellytti, että vankila järjestää iltapalajakelun määräyksen mukaisesti.

Oikeusasiamiehen kanslian tarkastajien Riihimäen vankilaan 17.11.2015 tekemän tarkastuksen aikana vankilan johtajalta ja apulaisjohtajalta saatujen tietojen mukaan iltapalajakelun järjestämistä ei ollut vielä ratkaistu.

3.2

Oikeusohjeet

Vankeuslain 7 luvun 5 §:n mukaan vankien ruokahuolto on järjestettävä siten, että vangit saavat terveellisen, monipuolisen ja riittävän ravinnon. Tutkintavankeuslain 3 luvun 4 §:ssä on vastaavansisältöinen säännös.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö on antanut 15.11.2015 uudistetun määräyksen Rikosseuraamuslaitoksen ruokahuollosta ja ruokavalioista. Määräyksen mukaan:

”Vankiloissa vangeille tarjotaan arkisin neljä ateriaa: aamiainen, lounas, päivällinen ja iltapala. Niinä päivinä, jolloin vankilassa ei ole varsinainen työpäivä, vangeille tarjotaan aamiainen ja yhdistetty lounas-päivällinen sekä iltapala. Vankien ruokailuajat järjestetään siten, että päivällä ruokailujen väliset ajat ovat tasaiset ja iltapalan ja aamupalan välinen aika ei ole yli 12 tuntia.

--

Ruokahuolto on järjestettävä siten, että ruokien säilytys-, kuljetus- ja tarjoilulämpötilat ja -ajat ovat elintarvikelainsäädännön mukaiset. Keittiön ulkopuolella olevissa ruoanjakelutiloissa saa säilyttää pilaantuvia tai helposti pilaantuvia elintarvikkeita vain, jos jakelutiloissa on asianmukaiset kylmäsäilytystilat. Vankien iltapalajakelu voidaan suorittaa päivällisen yhteydessä vain niillä osastoilla, joissa vangeilla on tosiasiallinen mahdollisuus säilyttää iltapalan helposti pilaantuvat elintarvikkeet iltapalan nauttimisaikaan asti elintarvikelainsäädännön vaatimusten mukaisessa lämpötilassa. Ruoan tähteet tulee aina välittömästi ruokailun jälkeen toimittaa osastoilta jätetilaan tai keittiölle.”

Elintarvikelain 11 §:n 1 momentin mukaan elintarvikkeita on käsiteltävä, säilytettävä ja kuljetettava niin, ettei elintarvikkeiden hyvä hygieeninen laatu vaarannu. Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään muun muassa elintarvikkeiden käsittely-, säilytys-, kuljetus-, myynti- ja tarjoilutilojen lämpötiloista sekä elintarvikkeiden lämpötiloista. Maa- ja metsätalousministeriö on antanut asetuksen ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta. Asetuksessa säädetään tarkemmin erilaisten elintarvikkeiden säilytys- ja tarjoilulämpötiloista.

3.3

Kannanotto

Kuten jo selvityspyynnössä olen todennut, en pidä ongelmallisena sitä, että iltapalatarvikkeet jaetaan vangeille jo päivällisen yhteydessä. Järjestely mahdollistaa sinällään sen, että vangit jaksottavat iltapalan syömisen omatoimisesti siten, ettei ruokailujen väli muodostu liian pitkäksi. Pidän kuitenkin tärkeänä, että iltapalajakelua järjestettäessä huomioidaan se, että vangit saavat terveellisen, monipuolisen ja riittävän ravinnon ja toisaalta se, että ruoka-aineiden säilyttäminen tapahtuu elintarvikelainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Saadun selvityksen perusteella Riihimäen vankilan C1-osastolla ei ole viikonloppuisin jaettu iltapalajakelun yhteydessä lainkaan helposti pilaantuvia tuotteita. Voin yhtyä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön käsitykseen siitä, että vankilan kaikilla osastoilla vankien tulisi saada monipuolisesti elintarvikkeita, myös helposti pilaantuvia tuotteita. Käsittääkseni yhden osaston vankien ruokavalion supistamista ei voida perustella sillä, että osastolla ei ole kylmäsäilytystiloja.

Saadun selvityksen perusteella vaikuttaa myös siltä, etteivät vankilan muillakaan osastoilla käytetyt kylmäsäilytyspussit ole asianmukaisia helposti pilaantuvien tuotteiden säilyttämiseen selliolosuhteissa. Tältäkin osin voin yhtyä keskushallintoyksikön käsitykseen siitä, ettei Riihimäen vankilan iltapalajakelu ole viikonloppuisin edellä käsiteltyjen säännösten mukainen.

Käsittääkseni Riihimäen vankilan tulisi järjestää iltapalajakelu siten, että vankilan kaikilla osastoilla pystytään tarjoamaan myös viikonloppuisin Rikosseuraamuslaitoksen ruokalistan mukainen iltapala, joka voidaan säilyttää elintarvikelainsäädännön edellyttämällä tavalla. Kiinnitän huomiota myös siihen, että Rikosseuraamuslaitoksen ruokahuollosta ja ruokavalioista annetun määräyksen mukaan ruoan tähteet tulee aina välittömästi ruokailun jälkeen toimittaa osastoilta jätetilaan tai keittiölle.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen iltapalajakelun järjestämisestä Riihimäen vankilan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän vankilalle jäljennöksen tästä päätöksestä. Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestä tiedoksi myös Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle.

Pyydän Riihimäen vankilaa ilmoittamaan **1.1.2016 mennessä**, mihin toimenpiteisiin ratkaisu on antanut aiheita.